

Dosarul nr. 2ra-1761/2022
2-20119009-01-2ra-16122022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. D. Tricolici)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: L. Pruteanu, O. Cojocaru, A. Panov)

DECIZIE

13 martie 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Judecători

Stela Procopciuc

Diana Stănilă

Oxana Parfeni

examinând recursurile declarate de Elena Croitor (Mamolea), reprezentată de avocatul Nicolae Chiriac și de Victor Țurcan, reprezentat de avocatul Veaceslav Cazacu,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Elena Croitor (Mamolea) împotriva lui Victor Țurcan, intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Centru, municipiul Chișinău, cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor, încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor, decăderea din drepturile părintești și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 22 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a ț ă :

La 28 septembrie 2020, Elena Mamolea a depus cerere de chemare în judecată, contrasemnată de avocatul Nicolae Chiriac, împotriva lui Victor Țurcan, intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Centru, municipiul Chișinău, solicitând stabilirea domiciliului copilului minor xxxxx xxxxx, născută la xxxxx, cu mama, încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor, în mărime de 6 000 de lei lunar, începând cu data depunerii cererii de chemare în judecată până la atingerea majoratului copilului minor, decăderea din drepturile părintești a lui Victor Țurcan în privința copilului minor și încasarea cheltuielilor de judecată formate din suma de 12 000 de lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică și suma de 200 de lei, cu titlu de taxă de stat, în total suma de 12 200 de lei.

În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că, în perioada anilor 2011-2015 s-a aflat în relații de concubinaj cu Victor Țurcan. La data de xxxxx s-a născut fiica xxxxx xxxxx. Inițial relația era plină de armonie și înțelegere, însă pârâtul și-a schimbat brusc comportamentul, devenind mai agresiv în raport cu ea și copilul. Ultimul act de agresiune a avut loc la 17 iunie 2020, manifestat prin comportamentul agresiv față de ea și de copil, prin aplicarea violenței, insultarea și

acostarea jignitoare în locuri publice, ceea ce a determinat adresarea la Inspectoratul de Poliție Centru. Prin răspunsul primit a fost informată despre întocmirea în privința lui Victor Țurcan a procesului-verbal cu privire la contravenție în baza art. 69 alin.(1) din Codul contravențional, fiindu-i aplicată amendă.

Totodată, a menționat că, pentru a se apăra de acțiunile agresive ale pârâtului, la 23 iulie 2020 a depus cerere de emitere a ordonanței de protecție, fiind admisă parțial prin încheierea judecătorească din 24 iulie 2020.

În ceea ce vizează stabilirea domiciliului copilului minor cu mama, a indicat că, pârâtul nu a pretins să aibă grijă de fiică, să stea cu mama, însă totodată, ultimul din diferite motive nu dorește să se prezinte la serviciul stare civilă sau notar pentru a-și exprima acordul la stabilirea domiciliului acestuia. În opinia sa, domiciliul copilului minor urmează a fi stabilit cu mama, deoarece este angajată în câmpul muncii, dispune de loc de trai și îi poate oferi toate condițiile unei dezvoltări normale. Mai mult, copilul are o legătură mai strânsă cu mama, decât cu tatăl.

Referitor la încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor, reclamanta a declarat că, pârâtul, deși, este angajat la o companie de taxi și are o sursă de venit lunară instabilă, nu contribuie la îngrijirea copilului minor, fiind la întreținerea exclusivă a sa, suportând cheltuieli pentru întreținerea, creșterea și dezvoltarea copilului minor. Astfel că, achită serviciile de bonă, chiria pentru apartament și asigură copilul cu hrană și haine. La fel, mai suportă cheltuieli lunare fluctuabile legate de dezvoltarea copilului, care frecventează cursuri de cântec, dans, pictură, precum și cheltuieli legate de procurarea medicamentelor și alte necesități stringente. Astfel, cheltuielile suportate depășesc lunar suma de 14 000 de lei, parțial fiind acoperite prin salariul său, în rest prin împrumuturi și ajutor de la rude. Având în vedere că părinții au drepturi și obligații egale, ținând cont de interesul superior al copilului, urmează a fi încasată din contul pârâtului pensia pentru întreținerea copilului minor în sumă fixă de 6 000 lei/lunar.

Reclamanta a precizat că, inițial relația tatălui cu fiica era plină de armonie și înțelegere, însă după ce a trecut cu traiul în mun.Chișinău și a întemeiat o relație cu un alt bărbat, pârâtul și-a schimbat brusc comportamentul față de ea și de copil, devenind din ce în ce mai agresiv, aplicând deseori violența fizică și psihică în prezența copilului minor și față de copilul minor. Cazurile de aplicare a violenței din partea pârâtului au fost frecvente, unul dintre acesta fiind la 07 ianuarie 2014, în prezența copilului, a aplicat violența fizică, depunând plângere la poliție, însă fiind manipulată, a fost convinsă să-și retragă plângerea. Ulterior, în anul 2015 iarăși a aplicat violența fizică și psihică și a depus plângere la Inspectoratul de Poliție Criuleni, fiind emisă o ordonanță de protecție, însă Victor Țurcan nu a respectat ordonanța de protecție. Având în vedere comportamentul agresiv al lui Victor Țurcan care aplica frecvent violența fizică și psihică, a decis să treacă cu traiul în mun.Chișinău împreună cu fiica minoră. Actele de agresiune au continuat și după schimbarea locului de trai și s-au intensificat în anul 2020, când pârâtul a aflat că este într-o relație cu un alt bărbat, împreună cu fiica. În context, a reiterat cazul din 17 iunie 2020, când a depus plângere la poliție și Victor Țurcan a fost sancționat în baza art. 69 alin.(1) din Codul de procedură civilă, însă acest fapt nu a stopat comportamentul agresiv. La 23 iulie 2020 a depus cerere de emitere a

ordonanței de protecție, fiind admisă parțial prin încheierea judecătorească din 24 iulie 2020.

Pârâtul devine tot mai agresiv, acționând în mod demonstrativ, în special când este împreună cu copilul minor. Certurile pe ton ridicat în prezența copilului însuflă un sentiment de frică și de nesiguranță, iar, în consecință copilul a devenit mai retras în public și îi este frică să comunice cu semenii săi. Astfel, împreună cu fiica minoră trăiesc permanent într-o stare de frică pentru viața și sănătatea lor, fiind nevoită să evite orice contact vizual cu pârâtul pentru a nu isca un conflict și pentru a proteja fiica minoră. Lipsa oricărei comunicări, comportamentul indiferent față de soarta fiicei sale, lipsa totală a căldurii și grijii paterne, șantajul economic și aplicarea sistematică a violenței față de mamă în prezența copilului minor, în opinia sa, poate fi interpretat ca fiind un comportament amoral care poate influența negativ asupra dezvoltării copilului minor și îl poate trauma psihic. Pârâtul primește indemnizația destinată copilului minor oferită de statul român, însă nu sunt folosiți în interesele copilului minor. Pârâtul acționează în detrimentul interesului superior al copilului minor, îngrădind drepturile copilului minor, privându-l de o sursă materială de venit. Respectiv, a considerat că, decăderea pârâtului din drepturile părintești este o măsură necesară și justificată.

Prin hotărârea din 11 noiembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Elena Mamolea și s-a stabilit domiciliul copilului minor xxxxx xxxxx, născută la xxxxx, cu mama Elena Mamolea. S-a încasat de la Victor Țurcan în beneficiul Elenei Mamolea, pensia pentru întreținerea copilului minor xxxxx xxxxx, născută la xxxxx, în sumă bănească fixă, lunar a câte 3 000 de lei, din momentul înaintării acțiunii civile, 28 septembrie 2020 până la atingerea majoratului de către copilul minor. S-a decăzut Victor Țurcan din drepturile părintești în privința copilului minor xxxxx xxxxx, născută la xxxxx. S-a încasat de la Victor Țurcan în beneficiul Elenei Mamolea, cheltuielile de judecată constituite din taxa de stat, în mărime de 200 de lei, și cheltuielile de asistență juridică, în mărime de 12 000 de lei. S-a încasat de la Victor Țurcan, în beneficiul statului, taxa de stat în mărime de 1 080 de lei. În rest, a fost respinsă ca fiind neîntemeiată cererea de chemare în judecată. Totodată, s-a dispus ca hotărârea în partea încasării pensiei pentru întreținerea copilului minor, urmează a fi executată imediat, la expirarea termenului de 15 zile din data pronunțării hotărârii.

Având în vedere dezacordul cu hotărârea primei instanței, Victor Țurcan, reprezentat de avocatul Veaceslav Cazacu, a contestat-o cu apel.

Prin decizia din 22 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-a admis apelul declarat de către Victor Țurcan, reprezentat de avocatul Veaceslav Cazacu, și s-a casat hotărârea din 11 noiembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea admiterii pretenției privind decăderea din drepturile părintești, cu emiterea unei noi hotărâri în această parte prin care s-a respins ca fiind neîntemeiată acțiunea înaintată de Elena Croitor (Mamolea) împotriva lui Victor Țurcan, intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului, sectorul Centru mun. Chișinău cu privire la decăderea din drepturile părintești. În rest, hotărârea a fost menținută.

La 12 decembrie 2022, Elena Croitor (Mamolea), reprezentată de avocatul Nicolae Chiriac, a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 22 septembrie

2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului, recurenta prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432 alin.(2) lit.a) și lit.c) din Codul de procedură civilă, a pretins casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe. Instanța de apel a examinat superficial circumstanțele cauzei sub aspectul decăderii din drepturile părintești, interpretând eronat legea materială, ceea ce a afectat legalitatea soluției. Or, soluționând fondul cauzei, prima instanță corect a concluzionat că în speță acțiunile și inacțiunile lui Victor Țurcan sunt suficiente pentru a-l decădea din drepturile părintești. În această privință trebuie luată în considerare motivarea din hotărârea primei instanțe. Instanța de apel greșit a reținut în motivarea sa precum că și-a întemeiat pretenția de decădere doar prin prisma lipsei aportului financiar din partea tatălui, or, în special, a menționat despre faptul că, Victor Țurcan se împotrivesc exprimării acordului său ca fiica acestuia să-și poată perfectă acte de identitate românești, precum și împotriva prelungirii cardului bancar emis pe numele său unde anterior fiica sa primea indemnizație lunară de la statul român. Contrar motivării instanței de apel, nu s-a plâns doar pe faptul că Victor Țurcan nu contribuie financiar la creșterea copilului, temei prevăzut la art. 67 lit.a) din Codul familiei, însă și pe inacțiunile tatălui care sunt în contradicție cu interesele copilului minor, temei de decădere prevăzut de art.67 lit.h) din Codul familiei. Pretenția privind decăderea din drepturile părintești, a fost motivată conform prevederilor art. 67 lit.(a), (d), (e) și h) din Codului familiei.

De asemenea, a subliniat că, inițial relația dintre tată și fiică era plină de armonie și înțelegere, însă , ulterior, după ce a trecut cu traiul în mun.Chișinău, întemeind o relație cu un alt bărbat, Țurcan Victor și-a schimbat brusc comportamentul, devenind din ce în ce mai agresiv atât față de ea, cât și față de copilul minor, aplicând deseori violența fizică și psihică în prezența copilului minor și în privința acestuia, acțiuni prin care pârâtul îl traumează. În context, a reiterat circumstanțele din cererea de chemare în judecată referitor la cazurile de aplicare a violenței fizice de către pârât. Respectiv, din comportamentul lui Victor Țurcan rezultă că acesta comite acțiuni intenționate manifestate verbal și fizic împotriva sa și a fiicei minore, prin ce le-a cauzat un prejudiciu moral, provocându-le stări de suferință și de tensiune, prin amenințări verbale, prin agresivitate, șantaj și insulte. Sentimentul de frică este accentuat de faptul că în trecut, Victor Țurcan a suferit de xxxxx, fiind internat, urmând tratament medical. Menționează că prin acțiunile sale, pârâtul acționează în detrimentul copilului minor.

Potrivit jurisprudenței CtEDO, în cauzele de acest fel, examinarea elementelor care servesc cel mai bine interesele copilului este întotdeauna de o importanță fundamentală (cauza Johansen împotriva Norvegiei, hotărârea din 07 august 1996, Culegerea 1996-111, paragraful 64), că interesul copilului trebuie considerat ca fiind primordial și că doar un compartiment deosebit de nedemn poate determina ca o persoană să fie privată de drepturile sale părintești în interesul superior al copilului (cauza Gnahore împotriva Franței, nr. 40.03/98, paragraful 59, CEDO 2000-IX și Johansen citată anterior, paragraful 78). Totodată, CtEDO subliniază că, acest interes prezintă un dublu aspect (cauza Gnahore, menționată mai sus, paragraful 59); pe de o parte, să le garanteze copiilor o evoluție într-un

mediu sănătos; pe de altă parte, să mențină legăturile acestora cu familia, cu excepția cazului în care aceasta s-a arătat a fi nedemnă, deoarece distrugerea acestei legături determină ruperea copilului de rădăcinile sale (cauza Maumousseau și Washington împotriva Franței, nr. 39.388/05, paragraful 67).

La 12 ianuarie 2023, Victor Țurcan, reprezentat de avocatul Veaceslav Cazacu, a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 22 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea hotărârii primei instanțe și parțial a deciziei instanței de apel, și anume în partea ce ține de menținerea pensiei pentru întreținerea copilului minor și a cheltuielilor de asistență juridică, emiterea unei noi hotărâri de încasare a pensiei pentru întreținerea copilului minor în sumă bănească fixă de 1 100 de lei lunar, luând în considerare achitarea sumelor de bani conform bonurilor anexate, iar în rest cerințele să fie respinse ca fiind neîntemeiate.

În motivarea recursului, recurentul a invocat interpretarea eronată a legii și aplicarea greșită a normelor de drept material.

Totodată, a menționat că, intimata a motivat și probat solicitarea sa privind stabilirea domiciliului copilului minor cu mama, prin art. 63 din Codul familiei, anexând ca probe un contract individual de muncă expirat, deoarece în pct. 2.2 se menționează că este pe un termen de 6 luni, un contract de locațiune nesemnat. Însă este mai grav că în pct. 18 din hotărâre, instanța ia în considerare avizul cu privire la determinarea domiciliului copilului minor nr. 238/20 din 16 noiembrie 2020 referitor la condițiile de trai, în condițiile în care intimata a declarat în ședință de judecată că nu mai locuiește acolo. Instanța la rândul său, neîntemeiat și printr-o abordare neobiectivă prin pct. 18-20 din hotărâre, a luat în considerare astfel de probe impertinente.

Cu privire la capătul de cerere privind încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor, recurentul a invocat dezacordul, deoarece în contextul art. 76 din Codul familiei, instanța de fond la stabilirea pensiei în sumă bănească fixă lunar a câte 3 000 de lei, de la înaintarea acțiunii civile, 28 septembrie 2020 până la atingerea majoratului de către copilul minor, nu a ținut cont de starea materială a sa, în condițiile în care a fost anexat certificatul din 26 aprilie 2021, ce confirmă că se află în evidență cu statut de șomer. În sensul art. 118 din Codul de procedură civilă, intimat urma să probeze nivelul anterior de asigurare materială a copilului, ceea ce nu s-a demonstrat. În opinia recurentului, instanța de fond, cât și instanța de apel, urmau să se conducă și de datele BNS referitor la minimul de existență care este pentru copiii 7-17 ani, media anuală 2 186,5 lei și raportat la doi părinți care trebuie să contribuie la întreținerea copilului, va fi de 1 100 lei de la fiecare părinte.

Cu referire la solicitarea intimatei privind decăderea din drepturile părintești a apelantului în privința copilului minor, recurentul a indicat că, instanța de fond a interpretat eronat legea, a ignorat complet recomandările din hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 6 din 17 noiembrie 2014 „Cu privire la practica judiciară de examinare a cauzelor civile ce țin de decăderea din drepturile părintești” cu modificările introduse prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.21 din 16 octombrie 2017. La caz, probe ce ar dovedi că a săvârșit anumite acțiuni sistematice care pun în pericol sănătatea fizică și psihică a copilului, precum și probe că se eschivează de la plata

pensiei de întreținere, lipsesc. Din contra, la materialele cauzei sunt probe care dovedesc faptul că, a achitat diferite sume pentru întreținerea copilului, fapt confirmat prin bonurile anexate la materialele cauzei.

Potrivit jurisprudenței CtEDO, în cauzele de acest fel, examinarea elementelor care servesc cele mai bine interesele copilului este întotdeauna de o importanță fundamentală (cauza Johansen împotriva Norvegiei, hotărârea din 07.08.1996, Culegerea 1996-III, paragraful 64), interesul copilului trebuie considerat ca fiind primordial și că doar un compartiment deosebit de nedemn poate determina ca o persoană să fie privată de drepturile sale părintești în interesul superior al copilului (cauza Gnahore împotriva Franței, nr.40.03/98, paragraful 59, CEDO 2000- IX și Johansen citată anterior, paragraful 78) ”.

De asemenea, a considerat ca fiind relevante și constatările Curții Constituționale a Republicii Moldova care, în hotărârea din 06 iunie 2017, a subliniat că, dispozițiile art.67 din Codul familiei nu pot fi aplicate în mod automat, ci numai în urma unei examinări din partea instanțelor judecătorești, pentru a stabili dacă au fost săvârșite abateri grave de către părinte, în privința persoanei copilului și dacă este în interesul superior al copilului, aplicarea unei astfel de măsuri.

Totodată, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că măsurile ce implică decăderea din drepturile părintești ar trebui să fie aplicate numai în circumstanțe excepționale și pot fi justificate, doar dacă sunt motivate de o cerință imperativă, care se referă la interesele copilului.

Analizând hotărârea instanței de fond nu a stabilit motivarea interesului superior al copilului, ce ar justifica o astfel de hotărâre, adică decăderea din drepturile părintești. În același timp, cerința privind decăderea din drepturile părintești este vădit disproporționată și de natură să aducă atingere esenței dreptului la respectarea vieții private și de familie a părintelui, consfințit în art.8 CEDO. Instanța de fond în general nu s-a expus asupra probelor privind achitarea sumelor de bani pentru întreținerea copilului.

Referitor la cheltuielile de judecată de asistență juridică, recurentul a menționat că, cheltuielile de asistență juridică nu au fost reale, necesare și rezonabile. Instanța de fond și instanța de apel eronat au aplicat normele de drept material și au dat o apreciere incorectă circumstanțelor și actelor anexate.

Copia recursului declarat de Elena Croitor (Mamolea), reprezentată de avocatul Nicolae Chiriac, prin scrisoarea datată cu 16 decembrie 2022 (Vol.II, f.d.37), a fost expediată în adresa intimaților și a fost recepționată la data de 22 decembrie 2022 (Vol.II,f.d.47-48).

Copia recursului declarat de Victor Țurcan, reprezentat de avocatul Veaceslav Cazacu, prin scrisoarea datată cu 13 ianuarie 2023 (Vol.II, f.d.46), a fost expediată în adresa intimaților. Din adresa Elenei Mamolea a fost restituită instanței corespondența cu mențiunea „nereclamat” (Vol.II, f.d.49).

La 12 ianuarie 2023, Victor Țurcan, reprezentat de avocatul Veaceslav Cazacu, a depus referință la cererea de recurs depusă de Elena Croitor (Mamolea), exprimând poziția în favoarea declarării recursului inadmisibil.

Alte referințe, până la judecarea cauzei în ordine de recurs, nu au parvenit.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a

deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 22 septembrie 2022. Elena Croitor (Mamolea), reprezentată de avocatul Nicolae Chiriac, a depus cererea de recurs la 12 decembrie 2022, iar Victor Țurcan, reprezentat de avocatul Veaceslav Cazacu, a depus cererea de recurs la 12 ianuarie 2023.

Materialele cauzei atestă expedierea copiei integrale a deciziei instanței de apel către participanții la proces, la data de 23 noiembrie 2022, inclusiv prin intermediul poștei electronice, avocaților (Vol.II, f.d.22). Astfel, recursurile sunt declarate în termen.

Prin Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare 18 august 2023, cu excepția art.IV, V pct.1–9 și 11–16 și art.VII – 01 septembrie 2023, au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, inclusiv la temeiurile de declarare și de inadmisibilitate a recursului.

În corespundere cu art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Recursurile declarate au fost depuse până la data intrării în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023 și vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

În conformitate cu art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă, dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.

În virtutea art. 442 alin.(1), (2), (3) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art.432. Instanța invocă, din oficiu, neatragera în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre. În recurs nu pot fi administrate noi dovezi, cu excepția celor care dovedesc cheltuielile de judecată. Aprecierea probelor dată de prima instanță și de instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului când se invocă temeinic art.432 alin.(1) lit.e) sau când Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare, prevederile art.372 alin.(1) se aplică în mod corespunzător. Instanța de recurs este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor esențiale invocate în recurs.

În conformitate cu prevederile art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art.432 alin.(1) lit.b) și e). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.

La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a considerat inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au

fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite verificarea legalității hotărârilor atacate.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea litigiului dedus judecării, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursurile declarate cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată, din motivele ce succed.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept: c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Din perspectiva prevederilor art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

În temeiul art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Având în vedere că, în sistemul legislației procesuale, instanța de judecată este obligată să soluționeze procesul limitându-se la obiectul acestuia în sensul formulat prin acțiune și, după caz, concretizat de către partea reclamantă, subsecvent, instanța de recurs se află în situația de a verifica dacă la caz a fost îndeplinită condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului, a examinat toate pretențiile și argumentele înaintate.

Curtea Europeană a reiterat că, efectul articolului 6 § 1 este, *inter alia*, de a impune unei instanțe o obligația de a efectua o examinare adecvată a argumentelor și probelor aduse de către părți (a se vedea *Perez v. France* [GC], nr. 47287/99, § 80, ECHR 2004-I). O parte indispensabilă a acestei obligații a instanțelor judecătorești este datoria lor de a-și motiva hotărârile (a se vedea, printre altele, *Hirvisaari v. Finland*, nr. 49684/99, § 30, 27 septembrie 2001).

Inițial, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că pentru a verifica legalitatea deciziei contestate, fără a administra noi dovezi, va recurge la recapitularea esenței litigiului dedus judecării.

Instanțele ierarhic inferioare, conform materialelor cauzei civile, au constatat că, la data de xxxxx s-a născut xxxxx xxxxx, părinții fiind Elena Mamolea și Victor Țurcan (Vol.I, f.d.18).

Prin pretențiile formulate în cererea de chemare în judecată înaintată împotriva lui Victor Țurcan, Elena Croitor (Mamolea) a solicitat stabilirea domiciliului copilului minor xxxxx xxxxx, născută la xxxxx, cu mama, încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor, în mărime de 6 000 de lei lunar,

începând cu data depunerii cererii de chemare în judecată până la atingerea majoratului copilului minor, decăderea din drepturile părintești a lui Victor Țurcan în privința copilului minor și încasarea cheltuielilor de judecată formate din suma de 12 000 de lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică și suma de 200 de lei, cu titlu de taxă de stat (Vol.I, f.d.5-15).

Prima instanță judecând cauza în fond, prin hotărârea din 11 noiembrie 2021, drept urmare a admiterii parțiale a cererii de chemare în judecată, a stabilit domiciliul copilului minor cu mama, a încasat pensia pentru întreținerea copilului minor în sumă fixă, lunar, în mărime de 3 000 de lei, de la înaintarea acțiunii până la atingerea majoratului copilului, s-a decăzut pe Victor Țurcan din drepturile părintești asupra copilului minor, precum și a încasat cheltuielile de judecată (Vol.I, f.d.184, 189-197).

Instanța de apel, prin decizia din 22 septembrie 2022, în rezultatul judecării cauzei în ordine de apel, a casat hotărârea primei instanțe în partea admiterii pretenției cu privire la decăderea din drepturile părintești, pronunțând în această parte o nouă hotărâre de respingere a cererii de chemare în judecată ca fiind neîntemeiată, iar în rest a menținut hotărârea primei instanțe (Vol.II, f.d.9-21).

Din criticile recurențelor aduse în recursurile formulate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție identifică, în esență, dezacordul recurenteii Elena Croitor (Mamolea) cu decizia instanței de apel, prin prisma temeiurilor prevăzute de art. 432 alin. (2) lit. a), c) din Codul de procedură civilă, exprimând poziția în favoarea casării acesteia cu menținerea hotărârii primei instanțe.

Victor Țurcan argumentează dezacordul cu hotărârea primei instanțe, iar cu decizia instanței de apel doar în partea menținerii pensiei pentru întreținerea copilului minor și în partea cheltuielilor de judecată, optând pentru micșorarea cuantumului pensiei pentru întreținerea copilului minor până la suma de 1 100 de lei și respingerea celorlalte cerințe din cererea de chemare în judecată, prin prisma art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 432 alin. (2) din Codul de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată; c) a interpretat în mod eronat legea.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a casa integral decizia instanței de apel, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată, având în vedere emiterea acesteia cu încălcarea normelor de drept material prin interpretarea eronată a legii, precum și cu aprecierea arbitrară a probelor.

Pornind de la obiecțiile recurenteii Elena Croitor aduse în motivarea dezacordului cu decizia instanței de apel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că, acestea vizează, în esență, dispoziția instanței de apel în partea respingerii cerinței cu privire la decăderea din drepturile părintești a lui Victor Țurcan asupra copilului minor.

La acest capitol, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar a învedera prevederile art. 58 alin.(1) din Codul familiei, în contextul cărora părinții au drepturi și obligații egale față de copii, indiferent de faptul dacă copiii sunt născuți în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinții sau separat.

Conform art. 60 alin. (1), (2) din Codul familiei, părinții au dreptul și sunt obligați să-și educe copiii conform propriilor convingeri, indiferent de faptul dacă locuiesc împreună sau separat. Părinții poartă răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copiilor și au prioritate la educația lor față de oricare alte persoane.

În sensul art. 61 alin.(1) din Codul familiei, drepturile și interesele legitime ale copiilor sunt apărate de către părinții lor.

În corespundere cu prevederile art. 62 alin.(1), (2), (3), (4) din Codul familiei, drepturile părinților nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului lor. Părinții nu pot prejudicia sănătatea fizică și psihică a copilului. Metodele de educație a copilului, alese de părinți, vor exclude comportamentul abuziv, insultele și maltratările de orice fel, discriminarea, violența psihică și fizică, aplicarea pedepselor corporale, antrenarea în acțiuni criminale, inițierea în consumul de băuturi alcoolice, folosirea substanțelor stupefiante și psihotrope, practicarea jocurilor de noroc, cerșitul și alte acte ilicite. Toate problemele privind educația și instruirea copilului se soluționează de către părinți de comun acord, ținându-se cont de interesele și de părerea copilului. Părinții poartă răspundere, în modul stabilit, pentru exercitarea drepturilor părintești în detrimentul intereselor copilului.

Art.64 alin.(1) din Codul familiei statuează că, părintele care locuiește împreună cu copilul nu are dreptul să împiedice contactul dintre copil și celălalt părinte care locuiește separat, cu excepția cazurilor când comportamentul acestuia din urmă este în detrimentul intereselor copilului sau prezintă pericol pentru starea lui fizică și psihică.

În virtutea art. 67 din Codul familiei, părinții pot fi decăzuți din drepturile părintești dacă: a) se eschivează de la exercitarea obligațiilor părintești, inclusiv de la plata pensiei de întreținere; d) se comportă cu cruzime față de copil, aplicând violența fizică sau psihică, atentează la inviolabilitatea sexuală a copilului; e) prin comportare amorală, influențează negativ asupra copilului; h) în alte cazuri când aceasta o cer interesele copilului.

Conform art. 68 alin.(1), (2), (3) din Codul familiei, decăderea din drepturile părintești are loc numai pe cale judecătorească. Acțiunea privind decăderea din drepturile părintești poate fi pornită de celălalt părinte, tutorele copilului, autoritatea tutelară locală/teritorială. Cererea privind decăderea din drepturile părintești se examinează cu participarea obligatorie a autorității tutelare locale/teritoriale.

Corelând normele de drept material citate cu situația de fapt, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, deși, instanța de apel a respins cererea de chemare în judecată în partea decăderii din drepturile părintești, însă ultima a eludat prevederile legale care obligă instanțele la soluționarea litigiului de a lua în considerare anumite circumstanțe importante pentru examinare corectă și multiaspectuală a litigiului, pornind de la interesul superior la copilului minor.

Or, în conformitate cu art. 373 alin (1), (2) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță

pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că, în virtutea art. 68 alin. (3) din Codul familiei, citat supra, cererea privind decăderea din drepturile părintești se examinează cu participarea obligatorie a autorității tutelare locale/teritoriale.

Art. 73 alin. (1), (2) din Codul familiei stipulează că, la examinarea de către instanța judecătorească a litigiilor privind educația copilului este obligatorie participarea autorității tutelare teritoriale. Autoritatea tutelară teritorială este obligată să examineze condițiile de trai ale copilului și ale persoanei care pretinde la educația copilului și să prezinte instanței judecătorești avizul respectiv.

La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, autoritatea tutelară nu a participat la examinarea cauzei date, în special, în ceea ce vizează cerința cu privire la decăderea din drepturile părintești a lui Victor Țurcan asupra copilului minor xxxxx xxxxx, născută la xxxxx, cu toate că, în temeiul art. 68 alin.(3) din Codul familiei, prezența acesteia era obligatorie.

Deși, la materialele cauzei se regăsește avizul autorității tutelare cu privire la situației minorei, însă din textul acestuia nu se distinge poziția autorității în ceea ce vizează cerința reclamantei privind decăderea din drepturile părintești a pârâtului, fiind expusă poziția referitor la determinarea domiciliului copilului, fapt ce rezultă atât din text, cât și din normele de drept citate în acest aviz, din care se identifică doar trimiterea autorității tutelare la norma prevăzută la art. 63 din Codul familiei, care se referă la domiciliul copilului minor (Vol.I, f.d.84,86).

Urmează a fi precizat faptul că, pretențiile reclamantei vizează atât stabilirea domiciliului copilului minor, cât și decăderea din drepturile părintești a pârâtului asupra copilului minor, prin urmare în sensul art. 68 din Codul familiei, prezența autorității tutelare la examinarea cauzei este obligatorie, însă contrar normelor legale, autoritatea tutelară nu a participat nici în prima instanță, iar instanța de apel nu a corectat eroarea și de asemenea, a examinat cauza în lipsa acesteia.

De altfel, conform art. 54 din Codul familiei, copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului se ține cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului.

În context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, la examinarea cauzei în ordine de apel, copilul minor avea deja vârsta de 10 ani, dar instanța de apel nu a pus în discuție oportunitatea și necesitatea audierii minorei, în condițiile în care reclamanta și-a menținut integral pretențiile formulate în cererea de chemare în judecată, inclusiv cerința de decădere din drepturile părintești, pentru a verifica alegațiile reclamantei că pârâtul/apelant este sistematic agresiv cu copilul, că influențează negativ, etc.

Totodată, materialele cauzei atestă existența ordonanței de protecție eliberată la 24 iulie 2020 victimei Elenei Mamolea și copilului minor față de acțiunile lui Victor Țurcan (Vol.I, f.d.19-22). Deși, instanța de apel face trimitere la aceasta, însă nu o supune aprecierii cel puțin sub aspectul relevanței speței, în situația în care reclamanta a pretins decăderea pârâtului din drepturile părintești inclusiv prin prisma art. 67 lit.d) din Codul familiei, care statuează că, părinții pot fi decăzuți din

drepturile părintești dacă se comportă cu cruzime față de copil, aplicând violența fizică sau psihică, atentează la inviolabilitatea sexuală a copilului.

În atare circumstanțe, instanța de apel avea obligația de a aprecia proba dată, în măsura în care poate confirma sau infirma argumentele reclamantei în ceea ce vizează pretinsa atitudine agresivă a pârâtului inclusiv în raport cu copilul și dacă acest comportament este sistematic sau este un caz unic.

De asemenea, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, reclamanta își întemeiază pretenția de decădere din drepturile părintești pe prevederile art. 67 lit. a), d), e), h) din Codul familiei, enunțate supra, însă instanța de apel la examinarea cerinței cu privire la decăderea din drepturile părintești, se limitează la aprecierea acesteia sub aspectul temeiniciei doar prin prisma art. 67 lit. a) din Codul familiei, deși, citează norma dată integral, fără a aprecia solicitarea și probele prezentate în raport cu fiecare temei invocat, ceea ce denotă o examinare superficială a cerinței date.

În virtutea rolului diriguitor, nu este exclusă obligația instanței de judecată de a cere părții să facă precizările necesare, să pună în discuția părților orice împrejurare de fapt sau de drept care duce la soluționarea litigiului corectă și completă, peste apărările și susținerile părților din acțiune, referință și alte obiecții, luând în considerare faptul că, în conformitate cu art. 240 alin. (3) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant. În cazul în care părțile au o atitudine confuză în privința circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei, instanța, în temeiul legii materiale care urmează a fi aplicată, va explica părților care circumstanțe au importanță pentru soluționarea pricinii și cui îi revine obligația de a le dovedi.

În sensul art. 118 alin. (5) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.

În context, potrivit art. 3 alin.(1), (2) din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie 1989, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993, în toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de ocrotire socială, de către tribunale, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate. Statele părți se angajează să asigure copilului protecția și îngrijirile necesare pentru bunăstarea sa, ținând cont de drepturile și obligațiile părinților săi, ale tutorilor săi, ale altor persoane legal responsabile pentru el, și vor lua, în acest scop, toate măsurile legislative și administrative corespunzătoare.

Art. 9 alin. (1), (2), (3) din aceeași Convenție statuează că, statele părți vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței lor, cu excepția situației în care autoritățile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare și în conformitate cu legile și procedurile aplicabile, că această separare este necesară, în interesul superior al copilului. O decizie în acest sens poate să fie necesară în anumite cazuri particulare, de exemplu, atunci când părinții maltratează sau neglijează copiii sau când părinții trăiesc separat și când urmează să se ia o hotărâre cu privire la locul de reședință al copilului. În toate cazurile prevăzute la

paragraful 1 al prezentului articol, toate părțile interesate trebuie să aibă posibilitatea de a participa la dezbateri și de a-și face cunoscute părerile lor. Statele părți vor respecta dreptul copilului, separat de cei doi părinți ai săi sau de unul din ei, de a întreține relații personale și contacte directe cu cei doi părinți ai săi, afară de cazul că acest lucru este contrar interesului superior al copilului.

De asemenea, art.17 din Legea privind drepturile copilului nr. 338-XIII din 15 decembrie 1994 (în continuare Legea nr. 338/1994), copilul separat de un părinte sau de ambii părinți, care locuiește în Republica Moldova sau în oricare altă țară, are dreptul să întrețină relații personale și contacte directe regulate cu cei doi părinți ai săi, dacă aceasta nu contravine intereselor lui.

Art. 18 din Legea nr. 338/1994 prevede că, ambii părinți, în egală măsură, sau persoanele subrogatorii legale poartă răspunderea principală pentru dezvoltarea fizică, intelectuală, spirituală și socială a copilului, ținând cont în primul rând de interesele acestuia.

Din postulate legale inserate supra, se evidențiază interesul superior al copiilor, chiar și în condițiile acordului părinților de a locui copii separat cu câte un părinte, nu este exclusă exigența de a fi întrunit un anumit cumul de condiții care să nu fie în detrimentul copiilor, mai mult că, la caz, a fost solicitată chiar decăderea din drepturile părintești a părâtului asupra copilului minor.

Jurisprudența CtEDO în cauzele ce vizează copiii minori, acordă o atenție sporită climatului în care urmează a fi crescut și educat minorul.

În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că pentru un părinte și copilul său a fi împreună reprezintă un element fundamental al vieții familiale, chiar dacă relația între părinți a fost ruptă (Elsholz v. Germania, hotărâre din 13 iulie 2000, §43). Măsurile ce implică decăderea din drepturile părintești ar trebui să fie aplicate numai în circumstanțe excepționale și pot fi justificate doar dacă sunt motivate de o cerință imperativă care se referă la interesele copilului (M.D. și alții v. Malta, hotărâre din 17 iulie 2012, §76).

Astfel, Curtea relevă că pentru identificarea interesului superior al copiilor într-un caz particular trebuie să se țină cont de două aspecte: în primul rând, este în interesul suprem al copilului ca legăturile sale cu familia să fie păstrate, cu excepția cazurilor în care familia s-a dovedit a fi extrem de nepotrivită; și în al doilea rând, este în interesul superior al copilului ca acesta să se dezvolte într-un mediu sigur și liniștit (Neulinger și Shuruk, hotărârea din 6 iulie 2010, § 136, și R. și H. v. Regatul Unit al Marii Britanii, hotărârea din 31 mai 2011, § 73-74).

Aplicarea interzicerii totale și absolute a exercitării drepturilor părintești, prin efectul legii, fără niciun control al instanțelor [...] asupra interesului minorilor, nu poate răspunde unei cerințe primordiale referitoare la interesele copiilor și, prin urmare, nu poate urmări un scop legitim, cum este protecția sănătății, a moralei sau a educației minorilor (Sabou și Pîrcălab v. România, hotărârea din 28 septembrie 2004, § 48-49).

Deși, jurisprudența CtEDO citată în continuare infra nu ține anume de decăderea din drepturile părintești, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție o consideră relevantă speței în condițiile în care vizează principiile aplicabile de Curtea Europeană în cauzele privind interesul copiilor minori în condițiile locuirii separate și dreptul de părintelui și copilului de a se bucura de companie reciprocă.

În cauza Bîzdîga v. Republica Moldova, nr. 15646/18, hotărârea din 17 octombrie 2023, § 65 Curtea Europeană a constatat că, deși, articolul 8 din Convenție nu conține cerințe procedurale explicite, procesul decizional trebuie să fie echitabil și de natură să asigure respectarea corespunzătoare a intereselor protejate de această dispoziție. Părinții ar trebui să fie suficient de implicați în acest proces, privit în ansamblu, și să li se asigure protecția necesară a intereselor lor, astfel ca să fie pe deplin capabili să își poată prezenta cazul. Instanțele naționale trebuie să efectueze o examinare amănunțită a situației familiale în ansamblu și a unei serii întregi de factori, în special a celor de natură factologică, emoțională, psihologică, materială și medicală, și să facă o evaluare echilibrată și rezonabilă a intereselor respective ale fiecărei persoane, cu o preocupare constantă pentru a determina care ar fi cea mai bună soluție pentru copil, deoarece acest considerent are o importanță crucială în fiecare caz în parte. Marja de apreciere care trebuie acordată autorităților naționale competente va varia în funcție de natura problemelor și de importanța intereselor aflate în joc (a se vedea Petrov și X v. Rusia, nr. 23608/16, §§ 98-102, 23 octombrie 2018).

Principiile relevante privind obligația pozitivă a Statului prevăzută de articolul 8 din Convenție în cazurile referitoare la executarea drepturilor de vizită sunt redate în cauzele K.B. și alții v. Croația (nr. 36216/13, §§ 142-44, 14 martie 2017) și Pistică v. Republica Moldova (nr. 23641/17, §§ 63-66, 29 octombrie 2019). Rezumând, articolul 8 solicită ca autoritățile naționale să producă un echilibru corect între interesele copilului și cele ale părinților și, că în acest proces, o atenție deosebită trebuie acordată intereselor superioare ale copilului, care, în funcție de natura și seriozitatea lor, pot prevala față de cele ale părinților. În particular, un părinte nu poate avea dreptul, în baza Articolului 8, să ia măsuri care ar dăuna sănătății copilului și dezvoltării sale (Bocșa v. Republica Moldova, cererea nr. 6147/18, hotărârea din 04 aprilie 2023, § 15, Sommerfeld v. Germania [MC], nr. 31871/96, § 64, CEDO 2003-VIII (extrase); și Širvinskas v. Lituania, nr. 21243/17, § 95, 23 iulie 2019).

În cauza T.A. v. Republica Moldova, nr. 25450/20, hotărârea din 30 noiembrie 2021, § 49, § 52, CtEDO a reiterat că, dreptul părintelui și al copilului de a se bucura unul de compania celuilalt constituie un element fundamental al „vieții de familie”, în sensul Articolului 8 din Convenție, chiar dacă relațiile dintre părinți au încetat (a se vedea, în calitate de exemplu recent, Ilya Lyapin v. Rusia, nr. 70879/11, § 44, 30 iunie 2020). În prezent există un consens larg – inclusiv în dreptul internațional – care susține ideea că în toate deciziile referitoare la copii trebuie să prevaleze interesul superior al acestora (a se vedea Neulinger și Shuruk v. Elveția [MC], nr. 41615/07, § 135, CEDO 2010 și X v. Letonia [MC], nr. 27853/09, § 96, CEDO 2013). În general, interesele respective impun menținerea legăturilor copilului cu familia sa, cu excepția cazurilor în care familia s-a dovedit a fi deosebit de incapabilă și că acest lucru poate dăuna sănătății și dezvoltării copilului (a se vedea, de exemplu, N.P. v. Republica Moldova, pre-citată, § 66, și K.B. și alții v. Croația, nr. 36216/13, § 143, 14 martie 2017). Ruperea unor asemenea legături presupune îndepărtarea copilului de la rădăcinile sale, ceea ce poate avea loc doar în circumstanțe excepționale (a se vedea Görgülü v. Germania, nr. 74969/01, § 48, 26 februarie 2004); trebuie făcut tot posibilul pentru păstrarea relațiilor personale și, atunci când este cazul, pentru „reîntregirea” familiei (a se

vedea Kacper Nowakowski v. Polonia, nr. 32407/13, § 75, 10 ianuarie 2017). În contextul obligațiilor atât negative, cât și pozitive, Curtea trebuie să analizeze dacă, având în vedere cauza per ansamblu, motivele invocate de către autoritățile naționale competente pentru a-și justifica deciziile au fost „relevante și suficiente” în sensul Articolului 8 § 2 din Convenție. În acest sens, Curtea trebuie să verifice dacă instanțele interne au efectuat o analiză minuțioasă a situației familiale complete și a unei întregi serii de factori, în special de natură factuală, emoțională, psihologică, materială și medicală, și au efectuat o apreciere echilibrată și rezonabilă a respectivelor interese ale fiecărei persoane, cu o preocupare constantă de a determina care ar fi cea mai bună soluție pentru copil (a se vedea Neulinger și Shuruk, pre-citată, § 139, și N.P. v. Republica Moldova, pre-citată, § 64)

Subsecvent, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că, în cauzele referitoare la relația dintre părinte și copil, la evaluarea a ceea ce se consideră a fi interesul superior al copilului, este necesar să fie puse în balanță, în mod suficient, consecințele potențiale negative de lungă durată ale pierderii contactului cu părinții copilului și obligația pozitivă de a lua măsuri pentru a ușura întregirea familiei de îndată ce acest lucru este posibil în mod rezonabil.

În altă ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că, decăderea din drepturile părintești a fost solicitată de reclamantă, inclusiv în temeiul art. 67 lit.d) din Codul familiei, conform căruia părinții pot fi decăzuți din drepturile părintești dacă se comportă cu cruzime față de copil, aplicând violența fizică sau psihică, atentează la inviolabilitatea sexuală a copilului.

Însă la materialele cauzei nu se regăsește un raport de evaluare psihologică a copilului minor, ținând cont de modul în care sunt respectate drepturile copilului la dezvoltare fizică, psihologică, la educație și sănătate, la securitate, stabilitate și apartenență la o familie, opinia copilului, în funcție de vârstă și gradul său de maturitate, etc. și alte aspecte relevante, luând în considerare siguranța și integritatea psiho-emoțională a copilului și dacă comportamentul tatălui este de așa natură că pune în pericol integritatea fizică și psihică a copilului.

De altfel, nu pot fi ignorate argumentele recurentului/pârât la acest capitol, în situația în care este împotriva decăderii din drepturile părintești, opinând pentru păstrarea relației cu copilului și menținerii statului de tată.

Subsecvent, motivarea deciziei instanței de apel urma a fi realizată prin prisma poziției ambelor părți la capitolul solicitării reclamantei cu privire la decăderea din drepturile părintești a pârâtului asupra copilului minor, or, din motivarea deciziei instanței de apel se deduce că instanța a preluat poziția pârâtului, ignorând faptul că la caz se impunea o analiză coroborată a probelor pentru a fi apreciată în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, precum legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei, ceea ce la caz lipsește.

Principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil.

Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și

concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre.

Coroborând circumstanțele ce preced, se impune admiterea recursurilor, casarea integrală a deciziei instanței de apel, cu rejudecarea cauzei în instanța de apel, de alt complet de judecată, iar instanța de apel urmează a adopta soluția prin prisma argumentelor reclamantei și ale pârâtului, cercetând multiaspectual, complet și nemijlocit toate probele din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, ținând cont de interesul superior al copilului.

În conformitate cu art.442, art.444, art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admit recursurile declarate de Elena Croitor (Mamolea), reprezentată de avocatul Nicolae Chiriac și de Victor Țurcan, reprezentat de avocatul Veaceslav Cazacu.

Se casează integral decizia din 22 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Elena Croitor (Mamolea) împotriva lui Victor Țurcan, intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Centru, municipiul Chișinău, cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor, încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor, decăderea din drepturile părintești și compensarea cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Oxana Parfeni